

آموزش جامع ترجمه
بر مبنای روش تحلیل مقابله‌ای
و دستور گشتاری

محمد رضا مجدی

سرشناسه:	مجدی، محمدرضا، ۱۳۴۹-
عنوان و نام پدیدآور:	Majdi, Mohammad Reza
مشخصات نشر:	آموزش جامع ترجمه بر مبنای روش تحلیل مقابله‌ای و دستور گشتاری/محمدرضا مجدی.
مشخصات ظاهری:	تهران: آوین مهر، ۱۳۹۷.
شابک:	۴۲۵ ص: جدول
وضعیت فهرست‌نویسی:	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۶۰-۰۰۸
یادداشت:	فیپا
موضوع:	A Comprehensive Textbook of Teaching Translation based on Contrastive Analysis & Transformational Grammar
موضوع:	زبان انگلیسی -- ترجمه به فارسی
موضوع:	English language -- Translating into Persian
موضوع:	زبان انگلیسی -- دستور زبان زایشی
موضوع:	English language -- Grammar, Generative
موضوع:	زبان انگلیسی -- ترجمه
موضوع:	English language -- Translating
رده‌بندی کنگره:	PE ۱۴۹۸/۲/ف۲م ۳۴ ۱۳۹۷
رده‌بندی دیویی:	۴۲۸/۰۲۴
شماره کتابشناسی ملی:	۵۳۱۲۳۰۵

آموزش جامع ترجمه بر مبنای روش تحلیل مقابله‌ای و دستور گشتاری، مؤلف: محمدرضا مجدی، چاپ سوم: بهار ۱۴۰۰، تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه، ناشر: انتشارات آوین مهر، آدرس: خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، بین وحید نظری و روانمهر، بن‌بست توحید، پلاک ۱، واحد ۲، تلفن، ۶۶۴۰۳۳۰۲، ۶۶۴۰۳۳۰۳.

حق چاپ برای ناشر محفوظ است
 قیمت کتاب + DVD آموزشی: ۱۲۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

پیشگفتار	الف
فصل اول: مقدمه‌ای بر زبان‌شناسی	۱
انواع دستور زبان	۲
هدف از تألیف این کتاب	۲
اهمیت واژگان برای یک مترجم	۳
دستور گشتاری	۴
بخش‌های دستور زبان گشتاری	۵
تعریف گشتار	۶
انواع گشتار	۶
مدل چامسکی در دستور گشتاری	۷
عناصر دستور سنتی و گشتاری	۱۰
فصل دوم: گروه اسمی	۱۱
تعریف گروه	۱۱
گروه اسمی و توصیف‌کننده‌های اسم در زبان انگلیسی	۱۱
توصیف‌کننده‌های اسم	۱۱
توصیف‌کننده‌های نوعِ ml	۱۲
حروف تعریف	۱۳
صفات اشاره	۱۶
کمیت‌نماها	۱۹
کمیت‌نماهای ساده	۱۹
قیود تشدید	۳۱
کمیت‌نماهای مرکب	۳۷
اعداد	۴۴
صفات عالی	۴۶

۴۷.....	m2
۴۷.....	صفات ساده
۴۷.....	صفات مشتق
۴۸.....	صفات مشتق از اسم
۵۵.....	صفات مشتق از صفت
۵۶.....	صفات مشتق از فعل
۵۶.....	صفت مشتق فاعلی
۵۷.....	زمان‌ها و روش ترجمه آنها
۶۱.....	Ving به عنوان صفت فاعلی
۶۲.....	صفت مشتق مفعولی
۶۴.....	P.P به عنوان صفت مفعولی
۶۵.....	صفات مرکب
۶۸.....	انواع صفات مرکب در انگلیسی و روش ترجمه آنها
۷۵.....	m3
۸۰.....	معترضه
۸۲.....	m4
۸۶.....	m5
۸۹.....	اولین PSR در انگلیسی
۹۳.....	فصل سوم: گروه حرف اضافه
۹۴.....	مشکل ترجمه گروه حرف اضافه‌ای
۹۷.....	نکاتی در مورد حرف اضافه of
۱۰۱.....	ترجمه‌های of به عنوان رابط NP
۱۰۵.....	فصل چهارم: گروه قیدی
۱۰۵.....	کاربردهای قید
۱۰۷.....	انواع قید در زبان انگلیسی
۱۱۴.....	جملات قیدی
۱۱۵.....	ترجمه اجزاء قیدی

۱۳۲	حروف اضافه‌ای که می‌توانند جزء قیدی باشند
۱۳۵	نکاتی در مورد since
۱۳۶	محرّمات ترجمه
۱۳۸	روش ترجمه قیود
۱۴۳	مقابله ترجمه قیود انگلیسی و فارسی
۱۴۵	محل ظهور قید در انگلیسی و فارسی
۱۴۹	روش شناسایی قیود اغراق
۱۵۴	فصل پنجم: گروه فعلی
۱۵۵	ظرفیت فعل
۱۵۹	مقایسه ظرفیت افعال در انگلیسی و فارسی
۱۶۱	فرمول جمله در زبان انگلیسی و معادل فارسی آن
۱۶۷	ترجمه جملات مجهول
۱۷۲	فصل ششم: قید ربط معنا
۱۷۴	نکات قیود ربط
۱۷۸	حرف ربط
۱۸۲	ترجمه حروف ربط
۱۸۳	نکاتی در مورد not only ... but also
۱۸۶	نکاتی در مورد whether ... or
۱۸۷	تطابق فعل با نهاد در حروف ربط
۱۸۸	فصل هفتم: انواع ویرگول در زبان انگلیسی
۱۸۸	ویرگولی که قبل از حرف ربط می‌آید
۱۹۰	ویرگول جداکننده
۱۹۰	ویرگول نقل قول
۱۹۱	ویرگول توالی صفات
۱۹۱	ویرگول معترضه
۱۹۳	نکات خوب تافل

۱۹۳ RC = m5 هایی که معترضه هستند
۱۹۴ بند موصولی غیر محدودکننده
۱۹۶ فصل هشتم: تفسیر پذیری
۱۹۶ انواع ابهام
۱۹۸ ابهام واژگانی از نوع polysemous (چندمعنایی)
۱۹۹ ابهام معناشناختی (semantic ambiguity)
۱۹۹ ابهام ساختاری (structural ambiguity)
۲۰۰ ابهام گروهی/ابهام گشتاری
۲۰۴ نمونه‌هایی از ابهام گروهی در گروه اسمی
۲۰۸ فصل نهم: گشتار جانشینی
۲۰۹ $ x \leftrightarrow NP$
۲۱۰ ضمیر
۲۱۱ انواع ضمیر
۲۱۲ جایگاه ظهور NP در جمله
۲۱۴ ترجمه ضمائر
۲۱۵ $m1 \leftrightarrow NP$
۲۱۸ $m2 \leftrightarrow NP$
۲۱۹ $RC \leftrightarrow NP$
۲۲۴ گشتار خروج (Extraposition Transformation)
۲۲۶ $VP \leftrightarrow NP$
۲۲۹ فصل دهم: ادامه ابهام (ابهام گشتاری)
۲۳۱ شرط اول ابهام گشتاری
۲۳۲ شرط دوم ابهام گشتاری
۲۳۴ شرط سوم ابهام گشتاری
۲۳۷ فصل یازدهم: مرزها
۲۳۸ جدول مرز سازه‌ها

۲۴۰	مرزهای فرعی
۲۴۰	روش ترجمهٔ to رابط فعلی
۲۴۲	تشخیص to حرف اضافه از to رابط فعلی
۲۴۳	حرف اضافه قبل از ضمائر موصولی which و whom
۲۴۷	فصل دوازدهم: گشتارهای حذف
۲۴۷	RT1
۲۴۹	RT2
۲۵۲	RT3
۲۵۵	نگاهی اجمالی به معکوس‌سازی یا inversion
۲۵۹	RT4
۲۶۲	RT5
۲۶۲	RT5-A
۲۶۴	be to Verb
۲۶۷	RT5-B
۲۶۹	RT5-C
۲۷۱	RT2 پیشرفته
۲۷۲	RT4 پیشرفته
۲۷۵	جزء قیدی as
۲۷۷	RT5 پیشرفته
۲۷۹	جملات امری
۲۸۱	نکات مهم در ترجمه و امتحان تافل
۲۸۱	as ... as
۲۸۲	so ... that
۲۸۴	such ... that
۲۸۴	the same ... as
۲۸۶	افعال خاص
۲۸۸	RT6

۲۹۳ فصل سیزدهم: کارگاه ویرایش ترجمه
۳۱۴ آنالیز ۹۰ جمله
۳۲۴ مقاله روان‌شناسی
۳۲۹ کتاب ۱۱۰۰ واژه
۳۳۴ کلاس درس استاد اکبر خرمی
۳۳۸ فصل چهاردهم: آیین نگارش و ویرایش
۳۳۸ رعایت اصول دستوری، دستور خط فارسی
۳۳۸ مطابقت صفت و موصوف در فارسی
۳۴۴ نکات مهم در ویرایش
۳۴۴ نکته ۱: حذف فعل بدون قرینه نادرست است
۳۴۶ نکته ۲: ناسازگاری زمان فعل در دو جمله هم‌پایه
۳۴۶ نکته ۳: صیغه نامناسب فعل
۳۴۷ نکته ۴: «را» همیشه در انتهای گروه اسمی می‌آید
۳۴۹ نکته ۵: کاربرد نادرست «وجه وصفی»
۳۵۱ نکته ۶: حشو در زبان غلط است
۳۵۴ نکته ۷: قاعده SAE
۳۵۵ نکته ۸: مصادر مرکب
۳۵۵ نکته ۹: گرت‌برداری
۳۵۸ نکته ۱۰: جمله باید به فعل ختم شود
۳۵۸ نکته ۱۱: سازه‌های رها غلط‌اند
۳۶۰ نکته ۱۲: تراکم فعل در پایان جمله مناسب نیست
۳۶۱ نکته ۱۳: جمله‌های بسیار بلند در فارسی مناسب نیستند
۳۶۲ ربط دو جمله در زبان انگلیسی
۳۶۶ نکته ۱۴: تفاوت «هست» و «است»
۳۶۶ نکته ۱۵: «است» - «می‌باشد»
۳۶۶ نکته ۱۶: «انجام» و ترکیب‌های نادرست آن
۳۶۷ نکته ۱۷: ترکیب «لازم به ذکر است» نادرست است

- نکته ۱۸: ساخت متضاد با «عدم» ۳۶۷
- نکته ۱۹: فعل‌های مرکب در زبان فارسی ۳۶۸
- نکته ۲۰: فعل‌های بازدارنده ۳۶۹
- نکته ۲۱: ترجمه جملات مجهول ۳۶۹
- فصل پانزدهم: تمرین‌هایی در ترجمه ۳۷۳

به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

مجموعه حاضر دربردارنده آموزش جامع ترجمه، کارگاه ویرایش ترجمه و آیین نگارش و ویرایش است. در بخش اول این مجموعه به آموزش ترجمه پرداخته شده و بخش کارگاه ویرایش ترجمه به آموزش نکات عملی مربوط به ویرایش ترجمه اختصاص یافته است و در بخش آیین نگارش و ویرایش، قواعد بسیار مهمی در مبحث ویرایش آورده شده است. روش مورد استفاده برای آموزش ترجمه در این مجموعه بر اساس بررسی تفاوتها و شباهت‌های زبان‌های انگلیسی و فارسی یا همان شیوه تحلیل مقابله‌ای (contrastive analysis) است. مجموعه حاضر قابل استفاده برای تمام دانشجویان رشته‌های مختلف زبان انگلیسی و غیر از آن است که به نوعی با ترجمه سر و کار دارند؛ علاوه براین علاقمندان یادگیری فن ترجمه در خارج از محیط دانشگاهی و آموزشی نیز به‌خوبی می‌توانند از این مجموعه بهره ببرند. در بخش اول این مجموعه تمام گروه‌های زبانی در زبان‌های مبدأ و مقصد مورد بررسی قرار می‌گیرند (گروه‌های اسمی، حرف اضافه‌ای، قیدی و فعلی در زبان انگلیسی و فارسی با هم مقایسه شده‌اند). امید است با تهیه این مجموعه گامی مؤثر، هرچند کوچک، در راستای آموزش و ارتقاء کیفیت ترجمه برداشته شده باشد.

البته لازم به بیان این موضوع نیست که تمامی مسئولیت اشتباه‌های احتمالی از آن مؤلف است. از تمامی زبان‌آموزان عزیز و اساتید محترم تقاضا داریم تا هرگونه اظهار نظر و نکته‌ای را که به بهتر شدن چاپ‌های بعدی این اثر کمک کند به آدرس الکترونیکی زیر ارسال دارند:

avinmehr2014@gmail.com

تابستان ۱۳۹۷

فصل اول

مقدمه‌ای بر زبان‌شناسی

نوآم چامسکی

نوآم چامسکی در ۷ دسامبر ۱۹۲۸ در شهر فیلادلفیای ایالت پنسیلوانیا متولد شد. او زبان‌شناس، فیلسوف آنارشیست و نظریه‌پرداز آمریکایی است. از او به‌عنوان پدر زبان‌شناسی مدرن یاد می‌شود. نظریه معروف وی دستور زایشی-گشتاری است که در میانه قرن بیستم میلادی مطرح شد. او با در نظر گرفتن زبان به‌عنوان استعدادی شناختی که منحصرأ به نوع بشر تعلق دارد و مبتنی بر خصوصیات زیستی است، انقلابی در زبان‌شناسی و علوم شناختی ایجاد کرد. از آن زمان تا کنون این نظریه تأثیر بسزایی بر فلسفه زبان و فلسفه ذهن داشته است. فلسفه زبان به بررسی کاربرد، ماهیت و منشأ زبان می‌پردازد. حال آنکه فلسفه ذهن ماهیت و خصوصیات ذهن و همچنین آگاهی را مورد مطالعه قرار می‌دهد. تا پیش از نظریات او از ماهیت زبان و چگونگی یادگیری زبان توسط انسان درک درستی وجود نداشت. مقالات و کتاب‌های نوام چامسکی آغازگر پژوهش‌های نوینی در عرصه روانشناسی زبان شد. کتاب معروف وی، دستور جهانی چامسکی (Chomsky's Universal Grammar) نام دارد. این دستور بر روی تمام زبان‌های زنده دنیا پیاده شده است. در زبان فارسی نیز این کار توسط دکتر مهدی مشکوة‌الدینی انجام شده است. همچنین چامسکی مقالات متعددی در نقد سیاست‌های خارجی دولت ایالات متحده آمریکا دارد. او استاد بازنشسته دپارتمان فلسفه و زبان‌شناسی مؤسسه تکنولوژی ماساچوست (MIT) آمریکا است.

انواع دستور زبان

1- traditional grammar (دستور زبان سنتی)

دستور زبان سنتی دربردارنده مجموعه‌ای از قواعد تجویزی در مورد ساختار زبان است که معمولاً در مدارس تدریس می‌شود. دستور سنتی زبان انگلیسی تا حد زیادی مبتنی بر قواعد دستور زبان لاتین بوده و از تحقیقات جاری زبان‌شناسی چندان بهره‌ای نبرده است.

2- transformational grammar (دستور زبان گشتاری)

گروهی از زبان‌شناسان، چون نوآم چامسکی، دستوری را بنیان نهادند که به دستور گشتاری معروف شد. هواداران دستور گشتاری بر این باورند که روش دستوری آنها جهانی است و می‌تواند مورد استفاده همه زبان‌ها قرار گیرد.

روش تدوین شده در این کتاب جهت آموزش ترجمه (هدف از تألیف این کتاب) روشی که در این کتاب برای آموزش ترجمه مورد استفاده قرار گرفته، روش تحلیل مقابله‌ای (contrastive analysis) نام دارد. تحلیل مقابله‌ای، روشی است که دستور دو زبان زنده را با هم مقایسه می‌کند. تمام ساختارهای زبان فارسی و انگلیسی در این روش با یکدیگر مقابله می‌شوند. به عبارتی اگر مثلاً مفهوم X در زبان انگلیسی با ساختاری مثل m بیان شود، به‌طور قطع در زبان فارسی ساختاری مثل n وجود دارد که همان مفهوم را می‌رساند. یعنی:

	<u>زبان E</u>	<u>زبان F</u>
مفهوم X	m ساختار	n

me → nf
انگلیسی → فارسی

یک مثال خوب از تحلیل مقابله‌ای

همان‌طور که می‌دانید در زبان انگلیسی چهار زمان وجود دارد: زمان حال، گذشته، آینده و آینده در گذشته. اما زمان‌ها در زبان فارسی عبارتند از: زمان حال، گذشته و آینده. همان‌طور که ملاحظه می‌شود زمان آینده در گذشته در زبان فارسی وجود ندارد، اما این سبب نمی‌شود که زبان انگلیسی از نظر زمان‌ها، کامل‌تر از زبان فارسی باشد. به مثال زیر دقت کنید:

I wish we **would go** to the park tomorrow.

شکل *would go*، همان آینده در گذشته است اما برای ترجمه این زمان به فارسی، از وجه التزامی استفاده می‌کنیم:
ای کاش فردا به پارک برویم.
بنابراین وجه التزامی می‌تواند معادلی برای زمان آینده در گذشته زبان انگلیسی باشد.

اهمیت واژگان برای مترجم

مترجم برای اینکه بتواند در وقت تعیین‌شده از طرف کارفرما، متن خود را سریع‌تر ترجمه کند، لازم است که از دایره واژگانی مناسبی برخوردار باشد و فقط برای یافتن معنی واژه‌های تخصصی به فرهنگ لغت مراجعه کند. بنابراین، به دانشجویان فن ترجمه اکیداً توصیه می‌شود که مراجع معرفی‌شده برای یادگیری واژه را، به دقت مطالعه کنند و گستره واژگانی خود را گسترش دهند.

مناسب‌ترین کتاب‌هایی که برای یادگیری واژه توصیه می‌شوند (پیوست ۱، انتهای

کتاب):

۱- فرهنگ ۴۰۰۰ واژه ضروری در زبان انگلیسی

۲- کتاب ۵۰۴ واژه ضروری در زبان انگلیسی

۳- فرهنگ واژگان تافل (Essential Words for the TOEFL)

۴- کتاب ساخت واژه (ترجمه کامل کتاب word formation)

۵- کتاب واژگان برای دانش‌آموزان دبیرستان (Vocabulary for the High School Student)

دستور گشتاری (transformational grammar)

دستور گشتاری یا دستور زایشی-گشتاری (generative-transformational grammar) گونه‌ای از دستور زبان است که شیوه توصیف آن از ساختار زبان‌ها جدا از شیوه دستور زبان‌های سنتی است. دستور گشتاری می‌کوشد شیوه‌هایی که آگاهی‌های فطری افراد از دستور زبان در مغز پردازش شده و به منصف ظهور می‌رسد را بیابد. منظور از لفظ گشتار (گردیدن، تبدیل شدن) هم شیوه تبدیل ذهنیات ما به زبان گفتاری و نوشتاری ما است. دستور گشتاری می‌کوشد از طریق توصیف دستوری، معنای دقیق و واقعی آنچه را که در پشت جملات وجود دارند دریافته و اندیشه‌هایی را که در پشت کلمات و جملات هستند کشف کند.

در دستور گشتاری، ذهنیاتی که در ذهن ما وجود دارند که هنوز به زبان جاری نشده‌اند زیرساخت (deep structure) نامیده شده و مجموعه جملاتی که به زبان جاری می‌کنیم روساخت (surface structure) نام دارند.

یک نمونه از گشتار:

- این خبر مرا خوشحال کرد

- من از این خبر خوشحال شدم

بنا به مفهوم دستور گشتاری، در اینجا یک زیرساخت مطرح است به صورت این‌که شخصی به دلیلی حالتی پیدا کرده است:

- من (شخص) + خوشحال (حالت) + خبر (دلیل)

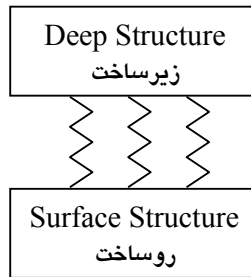
و دو جمله یاد شده تحقق‌های نحوی این مفهوم هستند و تنها شیوه تبدیل آن‌ها به بیان (گشتار آن‌ها) است که تفاوت دارد. دستوری گشتاری معتقد است که هرچند دو جمله یاد شده شکل دستوری متفاوت یا به عبارتی روساخت متفاوتی دارند اما مفهوم بنیادین و زیرساخت آن‌ها یکسان یا به هم نزدیک است.

در تجزیه و تحلیل زبان با استفاده از دستور گشتاری فرض می‌شود که تعداد مشخصی ویژگی‌های جهان‌شمول و همگانی در زبان‌های دنیا وجود دارند و آشکار شدن آنها است که تفاوت دارد.

در نیم‌کرهٔ چپ مغز محلی وجود دارد به نام منطقهٔ بروکا که تنها کارکرد آن انجام امور مربوط به دستور زبان است. به گفتهٔ دستورشناسان گشتاری، این بدان معنی است که هر یک از بیان‌های زبانی ما شکل تبدیل‌شده‌ای از ساختارهای مادرزادی و همگانی و جهانی است که هر انسان در مغز خود دارد. اصل دستور گشتاری بر خلق جملات فراوان از تعداد محدودی قانون و واژه تأکید دارد.

در تعریف دقیق‌تر زبان‌شناسی، دستور گشتاری نوعی دستور صوری و نحو‌بنیان توصیف می‌شود که در آن برای اشتقاق جمله از قاعده‌های ساخت گروهی و قاعده‌های گشتاری استفاده می‌شود. در این نوع دستور، دو مفهوم زیرساخت^۱ و روساخت اهمیت ویژه دارند. زیرساخت سطح بازنمود بنیادی و انتزاعی ساخت نحوی جمله است. روساخت آخرین سطح از بازنمود ساخت نحوی جمله است که درون‌داد بخش واجی در دستور زایشی-گشتاری است.

دستور گشتاری دستوری است براساس دو سطح ساختاری که از طریق فرایندهایی موسوم به گشتار به یکدیگر مرتبط می‌شوند.

بخش‌های دستور زبان گشتاری

دستور گشتاری (مانند اکثر دستورهای دیگر) سه مؤلفه اصلی دارد. مؤلفه نحوی (syntactic component) که به نحو می‌پردازد، مؤلفه واجی (phonological component) که به آواها می‌پردازد و مؤلفه معنایی (semantic component) که به معنا می‌پردازد. ولی تفاوت آن با دستورهای دیگر در این است که مؤلفه نحوی آن به دو بخش تقسیم می‌شود: پایه و قواعد گشتاری.

^۱ ژرف‌ساخت هم نامیده می‌شود.

هریک از قسمت‌های تشکیل‌دهندهٔ دستور گشتاری، بخش (component) نامیده می‌شود. این بخش‌ها عبارتند از:

- بخش پایه: زیرساخت جمله در آن شکل می‌گیرد.
- بخش معنایی: شامل قواعد معنایی جمله است.
- بخش گشتاری: شامل قاعده‌هایی است که زیرساخت را به روساخت تبدیل می‌کنند.
- بخش نحوی: شامل بخش پایه و بخش گشتاری است.
- بخش واجی: شامل قواعد واجی است که بر روساخت جملات عمل می‌کند.

تعریف گشتار (transformation)

پیشوند trans به دو معنا به کار می‌رود: ۱- انتقال ۲- تغییر

ترجمه کردن → انتقال از یک زبان به زبان دیگر = translate

فرستادن → فرستادن از یک نقطه به نقطهٔ دیگر = transfer

ارسال کردن → ارسال کردن از یک نقطه به نقطهٔ دیگر = transmit

اما معنای دوم آن، تغییر و تحول است؛ تغییر دادن از یک شکل (شکل زیرساختی) به شکل دیگر (شکل روساختی). ویژگی اصلی گشتارها این است که شکل جملهٔ زیرساختی را دگرگون می‌کنند، بدون آنکه معنای جمله عوض شود.

علت اینکه به این دستور، گشتاری می‌گویند این است که در جملهٔ زیرساخت (deep structure) تغییر ایجاد می‌کند، و آن را به شکل روساخت (surface structure) تبدیل می‌کند.

انواع گشتار

در دستور گشتاری به هر یک از کنش‌ها و واکنش‌ها مانند حذف، افزایش/درج، جایگزینی/جانشینی، و جابجایی که زیرساخت جمله را به روساخت آن بدل می‌کند، گشتار گفته می‌شود. در گشتار حذف، برخی از عناصر جملهٔ زیرساخت، حذف می‌شوند مانند حذف نهاد در جملات امری. در گشتار افزایش، عنصری به روساخت جمله افزوده می‌شود مثل افزایش بدل برای تکمیل معنای جمله. در گشتار جانشینی، یک یا چند عنصر از عناصر جمله

جانشین برخی دیگر می‌شوند؛ مانند جانشین شدن ضمیر به جای اسم. گشتار جابجایی عنصری را در روساخت جمله جابه‌جا می‌کند.

مثال ۱: گشتار حذف

علی گفت افشین کتاب تازه‌ای خوانده است.

علی گفت **علی** کتاب تازه‌ای خوانده است. ← علی گفت کتاب تازه‌ای خوانده است.

مثال ۲: گشتار جابه‌جایی

به نظر می‌رسد **علی** خوشحال است. ← **علی** به نظر می‌رسد خوشحال است.

مثال ۳: گشتار جانشینی

Ali bought a book yesterday. **He** studied **it** very carefully.

مثال ۴: گشتار افزایش

مولوی در قرن هفتم می‌زیست. ← مولوی، سرایندهٔ مثنوی، در قرن هفتم می‌زیست.

مدل چامسکی در دستور گشتاری

هنگامی که می‌خواهیم صحبت کنیم یا مطلبی بنویسیم، ابتدا معنا (meaning) و مفهومی (concept) در ذهنمان متبلور می‌شود. برای بیان کردن این معنا و مفهوم، نیاز به واژگانی (lexicon) داریم که بتوانیم آن را بیان کنیم. برای واژگان باید به فرهنگ لغت/واژه‌نامه رجوع کنیم. فرهنگ‌های لغت، نه تنها معانی مختلف واژه را شرح داده‌اند، بلکه کاربردهای آن واژه را نیز ذکر کرده‌اند. به این قواعد کاربردی واژه اصطلاحاً قواعد زیرمقوله‌ای (subcategorical rules) گفته می‌شود.

یکی از قواعد زیرمقوله‌ای واژه، نوع کلام (parts of speech) واژه است. مثلاً اجزای کلام در انگلیسی به هشت نوع تقسیم می‌شوند:

1- n. (اسم)

2- pron. (ضمیر)

- 3- v. (فعل)
- 4- adj. (صفت)
- 5- adv. (قید)
- 6- conj. (حرف ربط)
- 7- prep. (حرف اضافه)
- 8- interj. (حرف ندا)

به‌عنوان مثال، اگر واژه‌ای فعل است، در فرهنگ لغت نوع لازم و متعدی بودن آن را ذکر می‌کنند. بنابراین، تمام اطلاعات مورد نیاز درباره‌ی یک واژه، به همراه قواعد کاربردی آن واژه را می‌توانیم از فرهنگ لغت استخراج کنیم. بعد از اینکه واژه‌ها برای بیان معنا و مفهوم مورد نظر انتخاب شدند، لازم است که از نظر نحوی در کنار هم قرار بگیرند. از این‌رو مجموعه‌ی قواعدی در زبان وجود دارند که چیدمان واژه‌ها را مشخص می‌کنند. به این مجموعه‌ی قواعد، قواعد گروه ساختی (**phrase structural rules**) می‌گویند. بنابراین، این واژه‌ها باید در یک **(PSR)** مناسب ریخته شوند تا بتوانیم جمله‌ی زیرساختی را شکل دهیم. گشتارها روی این جمله‌ی زیرساختی اثر می‌کنند و آن را به جمله‌ی روساخت تبدیل می‌کنند.

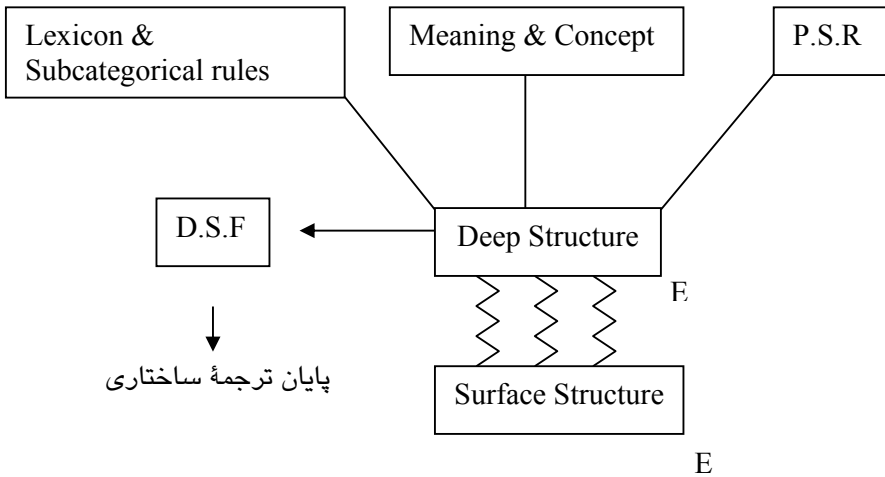
بنابراین، وقتی می‌خواهیم برای مثال، مقاله یا کتابی را ترجمه کنیم، عملاً متن ما در سطح روساخت است یعنی روساخت همان متنی است که باید ترجمه کنیم.

از این‌رو، چارچوب کار کتاب حاضر این است که ابتدا فرایند گشتار معکوس یا به‌عبارتی **retransformationalize** را آموزش دهیم، یعنی اگر عنصری از جمله حذف شده است، آن را بازسازی کنیم، اگر عنصری درج شده است، آن را حذف کنیم، اگر عنصری جابه‌جا شده است، آن را به جای خود برگردانیم، اگر جایگزین شده باشد، همان عنصر اصلی را بیاوریم. بعد از این مرحله، به جمله‌ی روساخت می‌رسیم. جمله‌ی روساخت همان جمله‌ی ساده‌ای است که به راحتی می‌توانیم آن را ترجمه نماییم.

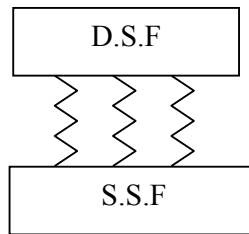
در این مرحله، ما به جمله‌ی روساخت انگلیسی رسیده‌ایم. در فصل‌های این کتاب، به کمک روش تحلیل مقابله‌ای، به شما آموزش داده خواهد شد که چطور جملات را ترجمه کنید و به جمله‌ی زیرساخت فارسی برسید (**DSF**).

(PSR)_E → (PSR)_F

به این مرحله که می‌رسیم جمله زیرساخت فارسی هنوز زیبا و آراسته نیست. بنابراین، در فصل کارگاه ویرایش ترجمه، نکاتی از ویرایش را آموزش خواهیم داد که با استفاده از آن قواعد بتوانید به (SSF) برسید.

کارگاه ویرایش ترجمه:

عناصر دستور سنتی و گشتاری

فرمول جمله در دستور سنتی:

Subject + verb + object + adverb of manner + adv. of place + adv. of time

قید زمان + قید مکان + قید حالت + مفعول + فعل + فاعل

قیود تکرار (adverbs of frequency) هم بین فعل کمکی و فعل اصلی قرار می‌گیرند.

→ always, usually, often, ... قیود تکرار

حال، مثال زیر را در نظر بگیرید:

Ali played the piano beautifully at the party last week.

Ali → اسم

played → فعل

piano → اسم

beautifully → in a beautiful way → اسم

party → اسم

week → اسم

بنابراین، همانطور که ملاحظه می‌شود اکثر عناصر جمله، اسم هستند.

در دستور گشتاری، دو عنصر وجود دارد: ۱- اسم ۲- فعل

علت اینکه این دستور از دستور سنتی ساده‌تر است، این است که تعداد عناصرش کمتر

است یعنی اسم و فعل، و بقیه عناصر جمله، وابسته‌های این دو هستند. بنابراین، اگر اسم و

وابسته‌های آن را ابتدا آموزش دهیم، هشتاد درصد مشکل ترجمه حل خواهد شد. بنابراین،

در فصل بعد به گروه اسمی خواهیم پرداخت.

فصل ۲

گروه اسمی

تعریف گروه

گروه، سازه‌ای است مرکب از یک یا چند واژه که دارای یک عنصر اصلی به نام هسته است. وجود هسته در گروه الزامی است آن‌چنان که گروه را به آن می‌شناسند. برای مثال، اگر هسته یک گروه اسم باشد، به آن گروه اسمی می‌گویند و اگر فعل باشد، به آن گروه فعلی می‌گویند. به عناصر غیر از هسته در یک گروه، وابسته می‌گویند. حضور وابسته‌ها در گروه، اختیاری است آن‌چنان که یک گروه ممکن است فقط از یک عضو به عنوان هسته تشکیل شود.

گروه اسمی (Noun Phrase) و توصیف‌کننده‌های اسم در زبان انگلیسی

چنان‌که در تعریف گروه اشاره شد، اگر هسته یک گروه، اسم باشد، به آن گروه اسمی می‌گویند. گروه اسمی در زبان انگلیسی دارای ساختاری به شکل زیر می‌باشد:

NP = (pre-modifiers) + N + (post-modifiers)

(وابسته‌های پیرو) + هسته اسمی + (وابسته‌های پیشرو) = گروه اسمی

وابسته‌های پیشرو را توصیف‌کننده‌های پیشین نیز می‌گویند.

وابسته‌های پیرو را توصیف‌کننده‌های پسین نیز می‌گویند.

وجود وابسته‌های پیشرو و پیرو در گروه اسمی اختیاری است، بنابراین در داخل پرانتز آمده‌اند.

گروه اسمی در جمله می‌تواند در جایگاه فاعل، مفعول، قید مکان، قید زمان، و ... ظاهر شود، یعنی همه این موارد از NP تشکیل می‌شوند.

(انگلیسی به فارسی)

دوره فشرده آموزش ترجمه

بر مبنای روش
Contrastive
Analysis

مدرس : مهندس محمدرضا مجدی

آموزش اصول و روش ترجمه ، تحلیل
مقابله ای

بررسی ساختارهای پیشرفته زبان انگلیسی

دانشجویان در پایان دوره قادر خواهند بود مقالات
انگلیسی را به فارسی ترجمه و از کتب و منابع انگلیسی
استفاده کنند. این دوره برای داوطلبان شرکت در آزمون های
تافل ، آیلتس ، کارشناسی ارشد و دکتری بسیار کارآمد و
عملی است.

کارگاه ویرایش ترجمه

معرفی کلی ویرایش و انواع آن، به ویژه
ویرایش ترجمه (ویرایش مقابله ای ، ویرایش

زبانی - صوری)

ویرایش مقابله ای پیشرفته، تمرکز بر زبان
فارسی معیار، و درست نویسی آن

ترم اول

ترم دوم

ترم اول

ترم دوم

میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت)، بین
وحید نظری و روانهر، بن بست توحید ، پلاک ۱ ، واحد ۲

۰۲۱-۳۳۳۰۶۶۴

AVIN MEHR PRESS

**A Comprehensive Textbook of
Teaching Translation
based on Contrastive Analysis &
Transformational Grammar**

Mohammad Reza Majdi

